

Citiți lecția din manual: *Situația comunităților evreiești până la 1866: aspecte demografice, comunitare și culturale*, notați schița lecției pe caiete și rezolvați fișele de lucru.

Situația comunităților evreiești până la 1866

1. Așezarea evreilor în spațiul românesc

- secolul I - în perioada domniei regelui Decebal (87-106) au fost atestați evreii în spațiul românesc;
- 106-271/275 - în perioada stăpânirii romane, evreii au fost prezenți în armată și administrație;
- secolele IV-XVIII - evreii s-au stabilit pe teritoriul Țării Românești (sefarzi), Transilvaniei și Moldovei (așkenazi), principalele ocupații negustoria, cârciumăritul, cămătăria și meșteșugurile;
- secolele XI-XIX - diferențele dintre evreii stabiliți în Transilvania și Țările Române/Principatele Române (Țara Românească și Moldova) s-au accentuat:

I. Transilvania (secolele XI-XIX): secolele XI-XIII - în perioada regilor maghiari Ladislau I (1077-1095), Coloman cel Învățat (1095-1116) și Andrei al II-lea (1205-1235), evreilor li s-au interzis căsătoriile mixte și munca fizică în ziua de Duminică. Secolul al XIII-lea - regele maghiar Bela al IV-lea (1235-1270), care le-a acordat evreilor permisiunea liberei deplasări, de a cumpăra case și de a beneficia de judecatori evrei. Secolele XIV-XV - evreii și-au adus contribuția la dezvoltarea economică a provinciei (negustori, creditori și medici la curtea principilor transilvăneni) ⇒ 1623 - principele Gabriel Bethlen le-a acordat dreptul evreilor de a se așeza în Alba Iulia, de practicare a comerțului și libertatea de cult. 1782 - în ciuda scăderii toleranței față de evrei, împăratul austriac Iosif al II-lea (1780-1790) le-a acordat libertatea religiei și așezării. 1867 - evreii transilvăneni au devenit cetățeni austro-ungari, fapt ce a accelerat creșterea populației (1850: 15.000).

II. Țara Românească (secolele XIV-XIX): evreii s-au stabilit cu precădere în zonele urbane (1550: București), organizați în bresle (din secolul al XVIII-lea haham-bașie), principalele ocupații fiind meșteșugurile și comerțul. Secolul al XVII-lea - au fost adoptate „*pravile*” (legi) prin care le-a fost interzis dreptul de a cumpăra pământuri, au plătit taxe mai mari și nu li s-au acordat drepturi civile, dar le-au fost menținute privilegiile comerciale. 1818 - domnul fanariot Ioan Gheorghe Caradja (1812-1818), în *Legiuirea Caradja*, a menținut limitările sociale și economice pentru evrei.

III. Moldova (secolele XVI-XIX): evreii s-au stabilit în zonele urbane (1580: Iași), organizați în bresle (din secolul al XVIII-lea haham-bașie), principalele ocupații fiind meșteșugurile și comerțul. Secolul al XVII-lea - imigrarea din Polonia și Imperiul Rus și sporul natural ridicat au dus la creșterea prezenței evreiești în orașe precum Iași, Suceava, Piatra Neamț, Botoșani, Bacău, Siret, Bârlad, Roman, Dorohoi, Chișinău și Soroca ⇒ adoptarea de legi prin care le-a fost interzisă deținerea de pământuri și nu li s-au acordat drepturi civile, dar și-au menținut privilegiile comerciale. 1817 - domnul fanariot Scarlat Callimachi (Moldova: 1806; 1807-1810 și 1812-1819; Țara Românească: 1821), în *Codul Calimach*, a împărțit evreii în trei categorii: pământeni (stabiliți în Moldova în secolul al XVIII-lea), hrisoveliți (stabiliți prin lege domnească) și sudiți (supuși ai altor state).

2. Modernitate, revoluție și emancipare

- epoca modernă a adus noi atitudini și comportamente față de evrei în spațiul românesc:
  - a. 1832-1858 - Regulamentele Organice i-au transformat pe evreii din Principatele Române din pământeni în străini, totodată aceștia pierzându-și dreptul de a lua pământ în arendă;
  - b. 1848-1849 - în contextul Revoluțiilor europene, ca urmare a implicării evreilor de partea cauzei românești (Davicion Bally, Barbu Iscovescu și Constantin D. Rosenthal), în proiectele „*Proclamația de la Islaz*” și „*Dorințele partidei naționale din Moldova*” s-a propus emanciparea graduală a acestora prin acordarea de drepturi civile și politice.
- 1859-1866 - în perioada domniei lui Alexandru Ioan Cuza, în contextul creșterii populației de evrei (1860: 134.000, 3.5% din populația României), a fost declanșat procesul de emancipare: Legea comunală (1864) și Codul Civil (1865).

Pentru o mai bună înțelegere a subiectului studiat vizionați următoarele videoclipuri:

<https://www.youtube.com/watch?v=RGuHcSSOiCo>

<https://www.youtube.com/watch?v=hmiG6GMNUT4>

Fișă de lucru: Situația comunităților evreiești până la 1866

Citiți cu atenție textul de mai jos, apoi răspundeți cerințelor:

„Evreii fiind îndeobște oameni muncitori și sânguitori, prosperitatea lor materială depinde numai de condițiile sociale a țării în care trăiesc. În Principate, împrejurările le-au fost favorabile și, deci, au reușit a-și forma, de cu vreme, o poziție bună și chiar a-și agonisi averi mari. (...) (În Epoca Modernă) toleranța relativă ce a existat în Principate continuă (...) a scădea. Evreii, care înainte au fost iubiți și cinstiți, în Moldova cel puțin, supărați numai din când în când prin agitații trecătoare și calomnii absurde, întreținute prin o credință falsă și rău înțeleasă, încep a fi obiectul batjocurilor și al prigonirilor continue; calomniile iau o intensitate mai mare și asupra tuturor nedreptăților se suprapun pretexte economice.”

(Moses Schwarzfeld, *Excursiuni critice asupra istoriei evreilor din România, de la început până la mijlocul acestui veac*)

1. Descrieți, pe baza textului, cum au fost caracterizați evreii din Principatele Române.
2. Care sunt factorii care au determinat creșterea intoleranței față de evrei în secolul al XIX-lea? La ce se referă „*pretextele economice*”?

ȘCOALA COOL
EDUCAȚIE PRIN CONȚINUT

BIBLIOGRAFIE:

1. Boșcodeală, Felicia Elena, Ciobanu, Loredana, Șerban, Nicolae, *Istoria evreilor. Holocaustul: Manual pentru clasa a XI-a/a XII-a*, Editura Booklet, București, 2024.
2. Waldman, Felicia, Tudorancea, Anca, Cioflâncă, Adrian, Iancu, Carol, Radu, Adriana, Romandaș, Bogdan-Florin, *Istoria evreilor. Holocaustul: Manual pentru clasa a XI-a/a XII-a*, Editura Corint Logistic, București, 2024.
3. Florian, Alexandru (coordonator), Boboc, Daniel, Drăgușin, Nicolae, Matei, Petre, Petrescu, Florin, Stan, Gabriel, Stanciu, Măriuca, *Istoria evreilor. Holocaustul: Manual pentru clasa a XI-a/a XII-a*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2024.
4. Soare, Aurel Constantin, Săvuță, Irina Ema, Rados, Maria, Căplescu, Iuliana Maria, *Istoria evreilor. Holocaustul: Manual pentru clasa a XI-a/a XII-a*, Editura Litera, București, 2024.
5. Florea, Cosmin-Ionuț, Stan, Viorica, Țigău, Dragoș Lucian, *Istoria evreilor. Holocaustul: Manual pentru clasa a XI-a/a XII-a*, Editura Sigma, București, 2024.
6. Asandului, Gabriel, *Istoria evreilor din România (1866-1938)*, Editura Institutul European, Iași, 2004.

